

πλιάκωναν βαριά μαύρα σκοτάδια κουβαλώντας μνήμες από τα περασμένα και φόβους για τα παρόντα και τα μέλλοντα, κι εκείνες οι υποθέσεις... άραγε τι; άραγε πώς και με ποιους και γιατί; Εκείνο το αναπάντητο γιατί.

Να τον σκοτώσουν γιατί, να τον βασανίσουν γιατί, να τον γδάρουν, να τον μαχαιρώσουν, να του κόψουν το χέρι και τη γλώσσα και το πόδι, γιατί... γιατί; Διάβαζε τα μαρτύρια των αγίων και τα ζούσε στο πρόσωπο του παιδιού της, άκουγε κι έβηεπε παντού το παιδί, ήταν μπροστά της στο τραπέζι, στον ηλιακό, στον κήπο. Στον ύπνο κατέβαινε και της μιλούσε, μα δεν της έλεγε την τρομερή αλήθεια. Στο πού είσαι δεν απαντούσε. Κι όλο τριγύριζε μαζί του και δεν ήξερε πού.

Όσπου τον φέραν σ' ένα κουτί. Λείψανα ηειψάνων. Μέσα από ένα λιάκκο, τους έριξαν στο λιάκκο, τους σκότωσαν, άηλην στον κρόταφο, άηλην με αηυσίδες, άηλην στον τράχηλο. Τα παιδιά που είχαν γονείς και τα περίμεναν, που είχαν αδέρφια, παιδιά, γυναίκα, οικογένεια, ένα λιαό δικό τους και ένα λιαό που τα 'χε δικά του. Τα παιδιά της φωτογραφίας, μαρτύριο της θηριωδίας και του εγκλήματος, της απανθρωπιάς και της αδικίας, της χτηνωδίας και της βαρβαρότητας.

Μαύρες φτερούγες του θανάτου, τριξιμο του ξύλου στη φωτιά, τρίξιμο κοκάθλων, σ' ένα πηγάδι που 'δινε ζωή τούς έδωσαν το θάνατο, σε μια πατρίδα της αγάπης και της ομορφιάς τούς έσυραν στην πηχτή νύχτα σκοτωμένους, σ' ένα χώμα ειρηνόφορο τους άφησαν στα όρνεα βορά, στους γκρεμούς και στα σπήλαια και στις οπές της γης. Ως πότε ακόμα θα θρηνούμε τα παιδιά μας, ως πότε θα σπαράζουν οι καρδιές, ως πότε τα μάτια θα βουρκώνουν, ως πότε η πηάστιγγα θα βαραίνει κατά τη μεριά της αδικίας; Την πιο μεγάλη ακόμα αδικία που μας ετοιμάζουν, που δε θέλουμε να μας τη φέρουν σε κανένα κουτί.

Γιατί εδώ πρέπει να ζήσουν τα παιδιά μας ηεύτερα και χαρούμενα. Γιατί γι' αυτό θυσιάστηκαν όσοι τους φέρνουν τώρα ηείψανα ηειψάνων σ' ένα κουτί!



## Ένοχος δεν υπάρχει, καπνός

του Νίκου Ορφανίδη  
Μέλους της Επιτροπής Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας,  
τέως Διευθυντή του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Σκέφτομαι και πάηι, επωδύνως και με σπαραγμό, όηα τα θύματα εκείνης της σφαγής του '74 στην Κύπρο. Εκείνης της πρωτοφανούς γενοκτονίας των Εηλήνων της Κύπρου, για την οποία, χρόνια τώρα, κανείς δεν μιηά. Για εκείνα τα πρωτοφανή εγκλήματα από μέρος της Τουρκίας, ηίγο πριν εκπνεύσει ο 20ός αιώνας. Σκέφτομαι όηη εκείνη την αναηησιά και υποκρισιά των ισχυρών του κόσμου τούτου. Που υποκρίνονται και προσποιούνται πως δεν βηέπουν τίποτα.

«Ένοχος δεν υπάρχει, κανός», σημειώνει με πίκρα ποιητικώς ο Σεφέρης. Έτσι, θοιπόν, ανασύρονται από τα πηγάδια και τα λαγούμια του φλεγόμενου κάμπου της Μεσαορίας οι μάρτυρες της κυπριακής τραγωδίας. Οι Έλληνες νεομάρτυρες. Τα θύματα της σφαγής και της αγριότητας. Υποκλινόμαστε μπροστά στον αγιασμό και το μαρτύριο τους. Και τους μνημονεύουμε, ταπεινά, αυτούς τους νεομάρτυρες του κάμπου της Μεσαορίας. Τους μαρτυρικούς νεκρούς της Κυθρέας. Τους πέντε εκείνους της συγκλονιστικής ασπρόμαυρης φωτογραφίας, που με τα χέρια πίσω από το κεφάλι παραδίδονται στον προελαύνοντα τουρκικό στρατό, για να εκτελεστούν αμέσως μετά. Γι' αυτούς γράφω σήμερα. Η, θλιβερή εκείνη ασπρόμαυρη φωτογραφία τους μας συνόδευε 35 τόσα χρόνια. Μ' εκείνο το αδιόρατα θλιμμένο βλέμμα. Με τα κουρασμένα από τον καύσωνα και τη μάχη πρόσωπά τους. Οι συνθήκες και ο τρόπος του θανάτου τους πανομοιότυπος. Δολοφονία εν ψυχρώ. Κι ύστερα, σ' ένα πηγάδι, για 35 ολόκληρα χρόνια. Αυτά στη σπαραγμένη Κύπρο του 20ού αιώνας. Όπου, «Καθένας νίβει τα χέρια του / και τα δροσίζει...» Και που «Μάρτυρες δεν υπάρχουν πια, για τίποτε.»

Γράφω, έτσι για τους εσχάτως ανασυρθέντες από το λαγούμι του θανάτου, μέχρι χθες αγνοούμενους, μάρτυρες του Κυπριακού δράματος. Προσκυνώ και υποκλίνομαι. Όπως θρηνούντες και υποκλινόμενοι θα πρέπει να τους μνημονεύουμε. Οι μάρτυρες εκείνης της ασπρόμαυρης φωτογραφίας, όπως τους απαθανάτισαν οι ίδιοι οι δολοφόνοι τους είναι: Κορέλλης Αντωνάκης του Μιχαήλ, 30 ετών, από την Κυθρέα, Νικολάου Πανίκος του Χρυσοστόμου, 26 ετών, από την Αχνα, Σκορδής Χριστόφορος του Γεωργίου, 25 ετών, από το Δάλι, Παπαγιάννης Ιωάννης του Χαραλάμπους, 23 ετών, από το Νέο Χωρίο Κυθρέας, Χατζηκυριάκος Ιωάννης του Χαραλάμπους, 19 ετών, από την Αμμόχωστο.

Τους μνημονεύουμε, σήμερα, καθώς ύστερα από 35 χρόνια ανασύρθηκαν από τα λαγούμια και τα πηγάδια της Μεσαορίας. Προσκυνούμε τα αγιασμένα τους λείψανα, προσκυνούμε τα μυροβλύζοντα οστά των δολοφονημένων αδελφών μας της Κυθρέας, που μέσα στον καύσωνα του θέρους εκτελέστηκαν από τους Τούρκους εν ψυχρώ, εκεί στον κάμπο της Μεσαορίας, τον Αύγουστο του 1974. Και κηαίμε και θρηνούμε για τον τόπο μας, που ακόμα εισπράττει το δόλο, την υποκρισία στον τόπο της ιστορίας, την αναληγησία των ισχυρών του κόσμου τούτου, αηλιά και τη φρίκη για την ατιμωρησία των δολοφόνων και όλων των «υβριστών» του αιώνας. Που ακόμα βιώνει όσα επωδύνως γράφει σε ένα ποίημα του ο Γιώργος Σεφέρης σ' εκείνα τα σπαρακτικά «Τρία Κρυφά Ποιήματα» της ποιητικής του ωριμότητας:

*«Ποιος άκουσε καταμεσήμερα  
Το σύριμο του μαχαιριού στην ακονόπετρα;  
Ποιος καθαλήρης ήρθε  
με το προσάναμμα και το δαυλό;  
Καθένας νίβει τα χέρια του*